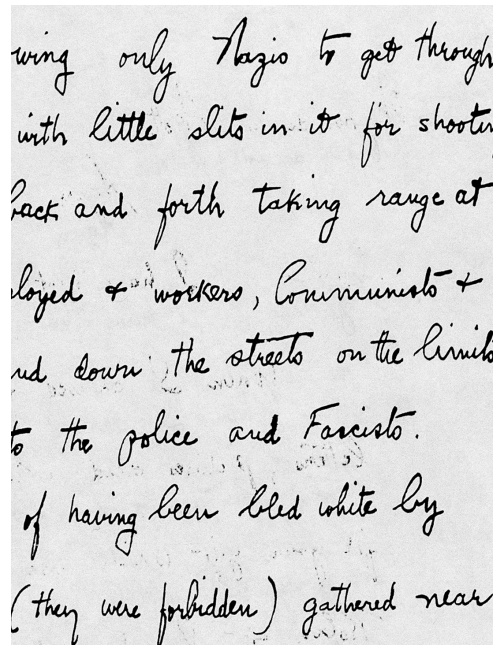

Hem de canviar aquesta situació el més aviat possible

1932

wing only Nazis to get through
with little slits in it for shooting
back and forth taking range at
loyed + workers, Communists +
and down the streets on the limits
to the police and Fascists.
of having been held white by
(they were forbidden) gathered near

1

El dia 29 de juliol de 1932, la Mildred surt de l'estació d'U-Bahn i posa rumb al nord de Friedrichstrasse amb una cartera de pell a la mà. Es dirigeix a la Universitat de Berlín, on fa classe dos cops per setmana.

Va a pas lleuger. Berlín està atapeït, a les voreres es fan embussos de vianants i els carrers estan plens de cotxes, tramvies, autobusos i

29

ciclistes. A tot arreu on mira veu gent, joves i vells, rics i pobres. Sobretot pobres. Pidolen, dormen, es barallen, venen cordons de sabates i trossos de diaris i es passen burilles de cigarretes que aprofiten de les clavegueres.

Fa dos anys, la Universitat de Berlín la va contractar per impartir una assignatura anomenada Història de la Literatura dels Estats Units. El cap de departament es devia pensar que ensenyaria els autors del segle passat com ara Herman Melville, Nathaniel Hawthorne o James Fenimore Cooper, però la Mildred no vol parlar sobre llibres de mariners, adúlteres o colonitzadors. Ella vol ensenyar llibres escrits per algú que estigui viu, sobretot d'aquells qui descriuen com és ser pobre. Davant d'una aula plena d'estudiants universitaris alemanys, ella els vol fer prendre consciència envers els oprimits en un moment en què tanta gent del seu propi país es troba atrapada en una lluita diària per tenir un plat a taula. I així durant quatre semestres ha estat ensenyant sobre grangers nord-americans i obrers i immigrants, sobre William Faulkner i John Dos Passos i Theodore Dreiser. No amaga les seves idees polítiques. Les classes fluctuen amb facilitat de novel·les nord-americanes cap al predomini de pobres a Alemanya i la pujada preocupant del Partit Nazi.

«Alemanya està en hores fosques», va escriure fa poc en una carta a la seva mare. «Tothom sent l'amenaça però la majoria fa els ulls grossos.»

Arriba a un ampli bulevard, Unter den Linden, i trenca a la dreta.

El bulevard deu el nom *Linden* —*tiller*, en alemany— a l'abundància de tillers que el flanquegen. Arbres que ara estan en plena florida i creen cascades de flors blanques diminutes que perfumen l'aire que respira. Tota aquesta bellesa no aconsegueix amagar la lletjor. Esvàstiques broten com margarides per tot arreu, en cartells enganxats a les parets de les estacions d'U-Bahn, en banderes, plafons i pamflets. Un home de cabells blancs i bigoti de morsa dirigeix el país actualment, però només una mica. El president Paul von Hindenburg té vuitanta-quatre anys i tintineja cap a la senilitat. Un polític amb la meitat dels seus anys, que va abandonar l'ensenyament obligatori, està guanyant popularitat. S'anomena Adolf Hitler i, segons prediu la Mildred, portarà «un augment important de misèria i opressió».

Trenca a mà esquerra, davant seu hi ha la Universitat de Berlín.

Entra a l'edifici. Els passadissos estan plens d'estudiants. S'apropa a la porta de l'aula sabent que la classe d'avui serà la seva darrera. Un coordinador ja la va informar que no estava convidada a seguir impartint classes la pròxima tardor.

La Mildred no s'ho pot arribar a creure. Tot aquest temps ha donat per fet que podia dir el que pensava.

2

En les cartes a la seva mare, la Mildred escriu clar i obertament, conscient que l'educació obligatòria de la Georgina Fish no l'ha preparada per a la complexitat de la política alemanya.

Aquí hi ha una gran part de gent que, coneixedora de la injustícia de la situació —la seva pròpia pobresa o risc de pobresa—, arriba a la conclusió que seria una bona idea tornar a tenir un govern més absolut perquè les coses abans anaven millor.

«El nom oficial del Partit Nazi és Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP)», explica la Mildred —o també Partit Nacional Socialista dels Treballadors Alemanys—, «encara que no té res a veure amb el socialisme i el seu nom és pròpiament una mentida. Es consideren un partit d'alta moralitat i, igual que el Ku Klux Klan, fan una campanya d'odi contra els jueus».

La Mildred escriu la majoria d'aquestes cartes amb un bolígraf de tinta negra. A vegades n'escriu una part mentre és a l'U-Bahn de camí a fer classe i l'acaba a casa a màquina. A vegades és al revés, l'escriu primer a màquina i l'acaba a l'U-Bahn disculpant-se per la mala lletra.

... I remember only of the Communist workers from the club after A and I were in the Lustgarten and saw all together a mighty crowd. But not yet so mighty as those with the new National Socialists, who in their ignorance support the fascists.

La Mildred, d'entrada, no li diu a la seva mare que ha perdut la feina a la Universitat de Berlín. Esperarà una mica. Potser una setmana. Potser dues. No vol preocupar la Georgina Fish, que viu en una petita habitació amb les parets empaperades de color marró a l'altra banda de l'Atlàntic i és propensa a preocupar-se.

3

Acomiadada. Al carrer. Despatxada.

Triïs la paraula que triïs, el resultat és el mateix. El coordinador importú es va negar a articular una raó. Els contractes no es renoven per a alguns individus, per alguns motius, en alguns moments.

La Mildred té vint-i-nou anys, encara és una estudiant de post-grau a mig camí cap a la tesi. Ella tenia pensat ensenyar Història de la Literatura dels Estats Units fins que es doctorés. I ara, què? Pot anar a la Universitat de Berlín com a alumna, però no com a professora mai més. Un grup d'estudiants van fer circular una petició que exigia a la universitat que reconsiderés la decisió. Però no va servir de res. Els passadissos plens de gom a gom, el ròsec de les passes, el pom de la porta a la mà i el seu tacte fred del metall, tot són senyals del temps que ha passat aquí i que ara conspiren per recordar-li que no podrà tornar.

Obre la porta de l'aula i entra amb quatre gambades.

Els alumnes, asseguts en fileres davant seu, s'aixequen. És un costum de les universitats alemanyes en senyal de respecte. Quan s'adona del que han fet a la seva taula, es veu superada per l'emoció. L'han coberta completament d'espígol i flors daurades, una bona pila, ben bonica. Els ulls li vessen, fa una broma maldestra:

«És tan alta que ni us veig les cares!»

4

A poca distància de la Universitat de Berlín hi ha Opernplatz, una plaça gran. Els estudiants carregats amb carteres plenes de llibres es troben aquí entre classe i classe i deambulen entre les columnes majúscules de color caramel de l'Òpera Estatal. Al vespre, la gent benes-

tant aficionada a l'òpera s'escampa per la plaça mentre pidolaires els segueixen el rastre amb deixadesa allargant-los les mans esteses. Opernplatz és la societat alemanya en la seva plenitud, en resum.

Un any més tard en aquest mateix lloc els estudiants d'una fraternitat nazi cremaran vint-i-cinc mil llibres en una foguera gegant al mig de la plaça. La fraternitat organitzarà fogueres similars a les universitats d'arreu d'Alemanya, on distribuirà una llista d'autors que es consideraran desviats, impurs, «no alemanys». La llista inclourà guanyadors del premi Nobel i escriptors desconeguts, també filòsofs i dramaturgs, novel·listes i físics. Llibres de jueus i cristians i ateus seran condemnats juntament amb llibres de comunistes, socialistes i anarquistes. Es cremaran gairebé tots els llibres que la Mildred ha treballat durant els dos anys de classes a la Universitat de Berlín.

5

El Reichstag, el Parlament d'Alemanya, és el pilar de la democràcia i actua com a contrapès de l'autoritat executiva del president Paul von Hindenburg. Els escons del Reichstag estan oberts a una diversitat aclaparadora de partits polítics, des dels ben consolidats fins als sectors més radicals.

L'any 1928 el Partit Nazi va obtenir menys del 3% dels vots a les eleccions al Reichstag.

El 1930, va obtenir-ne el 18 per cent.

I l'any 1932? El feixisme està en alça a Alemanya, però encara sembla possible poder-lo vèncer. Els polítics d'esquerres superen els nazis amb escreix.

El dia 31 de juliol de 1932, dos dies després que la Mildred fos destituïda de la Universitat de Berlín, se celebren unes noves eleccions. Mentre passeja per Berlín, la Mildred veu propaganda nazi a tot arreu on els pobres i aturats es congreguen: parcs, places, estacions de tren, lavabos públics. Cartells marcats amb esvàstiques prometen: «Treball, llibertat i pa!» Hitler va fer servir el mateix eslògan quan es presentava per president el mes de març i va perdre. El president Hindenburg tot just ha començat el mandat de set anys. El proper pas de Hitler no el sap ningú.

La Mildred espera els resultats de les eleccions al Reichstag amb creixent preocupació. Els seus veïns també esperen apilotats al voltant dels quioscos que hi ha escampats pel barri.

6

El Partit Nazi obté un 37 % dels vots. Per primera vegada a la història, és el partit majoritari al Reichstag. El Partit Socialdemòcrata es queda endarrere amb el 22 %. El Partit Comunista, encara més lluny amb el 15 %. El 26 % restant es reparteix entre el batibull renyit de partits. Qualsevol punt de vista imaginable hi queda representat. Tenen noms com ara Partit de Centre Radical i Partit del Reich de la Classe Mitjana Alemanya i Partit de Centre Nacional contra el Feixisme i el Socialisme i Partit dels Grangers Alemanys i Partit del Servei Social Cristià Popular i Moviment de Justícia contra tots els partits i retallades salarials i a favor de les prestacions d'atur i salaris més alts per als funcionaris, 5.000 marcs per als aturats, les víctimes de la guerra i els actualment humiliats.

Just després de la victòria del Partit Nazi, Hitler ordena al president Hindenburg que el nomeni canceller d'Alemanya. El president Hindenburg s'hi nega.

7

La Mildred llegeix *Mein Kampf*. El llibre de Hitler publicat en dos volums, el primer el 1925 i el segon el 1926. L'any 1932 encara no és àmpliament conegut a Alemanya. De moment tampoc no se n'ha publicat la traducció a l'anglès. A la Mildred, la preocupa que els nord-americans no veuen el perill que té Hitler.

Els alemanys tampoc no ho entenen. N'hi ha molts que són menyspreatius. La majoria dels diaris alemanys més importants van refusar publicar una ressenya sobre *Mein Kampf* quan es va publicar el llibre. Un diari va predir que la carrera política de Hitler es veuria «completament acabada» quan la gent hagués llegit les seves divagacions. Algun altre va mofar-se de la «ment difosa» de Hitler. Fins i tot els nazis i

els nacionalistes de dretes van criticar-lo de manera gratuïta. El diari pronazi *Deutsche Zeitung* va menysprear la «xerrameca sense sentit» de Hitler. El diari nacionalista *Neue Preussliche Zeitung* va declarar enfurismat: «Quan es busca ingenuïtat, només es troba arrogància. Quan es busca estimulació, es recull avorriment. Quan es busca amor i entusiasme, es troben tòpics. Quan es busca odi a dojo, es recullen ofenses... És per als alemanys aquest llibre? Seria terrible!» Quan Hitler fanfarrejava dient que Alemanya sencera esperava el seu llibre amb impaciència, el diari antisemita *Das Bayerische Vaterland* va burlar-se de l'egolatria de Hitler: «Oh! Que modest! I per què no l'univers sencer?»

Les vinyetes dels diaris gaudien mofant-se de Hitler. La coneguda revista *Simplicissimus* va publicar en portada una caricatura burleta de Hitler com a venedor ambulat de *Mein Kampf* als clients desinteressats d'una cerveseria.

Era la Hofbräuhaus, una cerveseria de Munic, on Hitler va fer un dels primers discursos rellevants quan tenia trenta anys. L'ocasió va ser en una reunió organitzada el dia 24 de febrer de 1920 pel Partit dels Treballadors Alemanys, un partit polític obscur amb només 190 membres, un dels quals era Hitler. Hitler havia lluitat a la Primera Guerra Mundial i encara era membre de l'exèrcit, formava part del departament d'intel·ligència del Reichswehr. Tenia certa desconfiança envers el comitè directiu del Partit dels Treballadors Alemanys, una colla de paràsits buscabregues que van triar un doctor purità per fer el primer discurs.

Quan el doctor va acabar, Hitler es va abraonar a una taula llarga situada just al mig de la gentada. El seu estil oratori era provocatiu, el llenguatge col·loquial fregava la grolleria. Pregonava insults envers polítics, capitalistes i jueus. Castigava el ministre de Finances del Reich per haver donat suport al Tractat de Versalles: «Una concessió humiliant dels vencedors de la guerra que faria agenollar els alemanys llevat que aquests», va alertar, «contraataquessin». «La nostra consigna és només la lluita!», va cridar Hitler. La munió de la cerveseria —una barreja efervescent d'homes de classe mitjana i classe treballadora— esclatava, alguns animant, d'altres escridassant. Els seus discursos polèmics van avivar l'assistència a les pròximes trobades del

Partit dels Treballadors Alemanys, que va créixer fins a 3.300 membres cap a finals del 1921, moment en què ja tenia un nou nom: Partit Nacional Socialista dels Treballadors Alemanys, conegut amb el sobrenom de Partit Nazi. També tenia un nou president, Hitler, qui es va autoproclamar Führer —líder—.

Simplicissimus va etzibar que el Führer era un actor secundari en l'escenari polític alemany. Del 1921 al 1932, Hitler va aparèixer a la revista com un babau inofensiu. Una vinyeta de 1930 satiritzava Hitler en forma de col·legial tòtil que copiava fragments de *Das Kapital* mentre el fantasma de Karl Marx el renyava: «Adolf! Adolf! Torna les meves teories als socialistes!» Una altra vinyeta mostrava dos policies fent una batuda a l'interior cavernós del cap buit de Hitler, on trobaven un cervell tan petit que necessitaven unes pinces per treure'l.

Durant una dècada, el *Münchener Post* va publicar pàgines i pàgines d'acudits contra Hitler i la seva banda d'amiguets llepaculs que els relacionaven amb escàndols sexuals i farres en hotels de luxe. «Hitler no té secrets per a nosaltres», va delectar-se el diari. Hitler va declarar que gaudia d'aquesta publicitat. «És igual si es riuen de nosaltres o si ens injurien —va escriure a *Mein Kampf*—, tant si ens representen com a pallassos o com a criminals, el més important és que parlen de nosaltres», però l'escarni del diari el va fer empipar tant que va expedir un grup de brètols a assaltar les oficines del *Münchener Post* el 1923 i destrossar tot el que trobessin a la vista. Els brètols eren escortes personals de Hitler, la Brigada d'Assalt d'Adolf Hitler —*Stosstrupp Adolf Hitler*, en alemany.

Com que la popularitat de Hitler augmentava, el *Münchener Post* va fer sonar l'alarma sobre el seu pla assassí. Amb el titular ELS JUEUS AL TERCER REICH, el 1931 un article denunciava el «pla secret» per «posar solució a la qüestió dels jueus». Una font nazi desconeguda havia filtrat una llista detallada de restriccions que s'imposarien als jueus si el Partit Nazi se sortia amb la seva. També hi havia un pla per «utilitzar els jueus d'Alemanya com a mà d'obra esclava». Ara, el 1932, el diari publica una història sobre la Cèl·lula G, un escamot d'aniquilació secret dins dels càrrecs del Partit Nazi que assassina els oponents de Hitler. Els periodistes del *Münchener Post*, coneguts entre els lectors com a portaveus del Partit Socialdemòcrata, es prenen Hitler seriosament, encara que molts d'altres no ho facin.

8

A Alexanderplatz, la Mildred veu un enfrontament violent. Una processó desordenada d'obrers aturats que es manifesten a la plaça amb crits de: «Tenim gana!», mentre agents de policia els apallissen a cops de porra. Apareix un tanc militar. «Un monstre de vehicle —relata la Mildred més tard— amb petites escltexes per disparar i una pistola automàtica que es mou endavant i endarrere cobrint tot el radi de la multitud.»

Els conductors del tanc són homes coneguts com la *Schutzstaffel*, o simplement les SS. Porten uniformes negres i no són membres de la

policia alemanya ni afiliats al govern alemany. Són un cos d'elit d'oficials de les forces privades paramilitars encapçalat pel Partit Nazi. La mida d'aquest exèrcit privat, que inclou un seguit d'escortes de la Brigada d'Assalt que protegia Hitler durant els discursos a les ceriveseries, s'ha anat construint incessantment des de mitjans dels anys 20. També ho ha fet un altre exèrcit privat paramilitar d'homes uniformats de color marró, coneguts col·loquialment com els Camises Marrons i més formalment com a Sturmabteilung (Secció d'Assalt) o simplement la SA. L'any 1932, la xifra de membres d'aquesta secció arriba sorprenentment als 400.000. Les dues forces paramilitars es troben armades i llestes per seguir ordres del Partit Nazi que, pel que sembla, està preparant una revolució violenta de la dreta alemanya.

9

Allà on mira, la Mildred veu signes de brutalitat i patiment. Escriu:

Molts dels aturats tenen pinta d'haver-se quedat secs per la gana i el fred.

I també:

Mengen patates dia rere dia i res més.

I també:

La situació segueix empitjorant.

Mentre camina cap a l'U-Bahn, veu una dona alemanya que sembla tenir la mateixa edat que la seva mare:

Estava dreta a la cantonada enmig d'un vent gelat, no portava abric i la seva roba era prima i estava esparracada. Intentava vendre diaris, feia molta llàstima. Quan veig una imatge així, i n'hi ha moltes d'iguals, penso: «Hem de canviar aquesta situació el més aviat possible.»